

II RIIGIKOGU

8. istungjärk. **Protokoll nr. 252 (35).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 19. juunil 1925. a.
kell 4 p. l.

Kokku on tulnud 87 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, põllutööminister **A. Kerem**, portfelli minister **K. Ast**.

Päewakord:

1. Eesti ja Poola wahelise konsulaarkonwentsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel.

2. Eesti-Läti-Leedu wahelise posti-telegraafi-telefoni lisakokkuleppe kinnitamise seadus — III lugemisel.

3. Maaseadusega wõõrandatud maa-del asuwate wäiketalude rendiwahekorra uuendamise seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

4. Suwitus- ja rawitsuskohtade seadus — III lugemisel.

5. Riigikogu istungjärgule waheaja määramise küsimus.

Koosolekut juhatab esimees **A. Rei**.

Sekretääri kohal sekretäär **J. Holberg**.

Koosolek algab kell 4 p. l.

1. Päewakorra wastuwõtmine. Juhataja **A. Rei**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on paljundatud ja Riigikogu liigetele wälja jagatud. Päewakorra kohta ettepanekuid ei ole, loen päewakorra wastuwõetuks.

2. Eesti ja Poola wahelise konsulaarkonwentsiooni kinnitamise seadus — III lugemisel. Wäliskommissjoni aruandja **H. Laretei** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, §§ 1. ja 2.

Eesti ja Poola wahelise konsulaarkonwentsiooni kinnitamise seadus.

§ 1. Eesti ja Poola wahel 11. jaanuaril 1924. a. sõlmitud konsulaarkonwentsioon tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Konwentsioon ühes eestikeelse tõlkega awaldatakse ühes käesolewa seadusega.

Juhataja **A. Rei**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **H. Laretei**: Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

3. Eesti-Läti-Leedu wahelise posti-telegraafi-telefoni lisakokkuleppe kinnitamise seadus — III lugemisel. Wäliskommissjoni aruandja **A. Tupits** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, §§ 1. ja 2.

Eesti-Läti-Leedu wahelise posti-telegraafi-telefoni lisakokkuleppe kinnitamise seadus.

§ 1. Lisakokkulepe Riias 12. juulil 1921. a. Eesti, Läti ja Leedu wahel sõlmitud posti-telegraafi-telefoni lepingu juurde („Rügi Teataja“ nr. 5 — 1922. a.) tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Lisakokkuleppe tekst eestikeelse tõlkega awaldatakse ühes käesolewa seadusega.

Juhataja **A. Rei**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **A. Tupits**: Panen ette käesolew seaduseelnõu wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

**4. Maaseadusega
wõõrandatud
maadel asuwate
wäiketalude
rendiwahekorra
uuendamise sea-
duse täiendamise
seadus —
III lugemisel.**

Maakommis-
joni aruandja **J. Wain** kannab
ette ja eraldi
hääletamisel
wõetakse wastu
nähtawa ena-
musega seaduse-
eelnõu pealkiri,
§§ 1. ja 2.

Maaseadusega wõõrandatud maadel asuwate wäiketalude rendiwahekorra uuendamise seaduse täiendamise seadus.

§ 1. Riigikogu poolt 12. aprillil 1924. a. wastuwõetud maaseadusega wõõrandatud maadel asuwate wäiketalude rendiwahekorra uuendamise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 51/52 — 1924. a.) § 6-das ettenähtud maakonna komisjoni otsuste peale administratiiv kohtu korras antud kaebused alluwad rahukogule.

§ 2. Maakonna komisjoni otsuste peale, mis tehtud enne käesolewa seaduse jõusseastumist, võib edasi kaewata ülemaltähendatud korras 1 kuu jooksul, arwates käesolewa seaduse maksmahakamisest.

Juhataja **A. Rei**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseeelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **J. Wain**: Kuna seaduseeelnõu redaktsiooni komisjoni liigete poolt läbi on waadatud, teen ettepaneku seda wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

**5. Suwitus- ja
rawitsuskoh-
tade seadus —
III lugemisel.**

Oma walitsuse
komisjoni aru-
andja **M. Juhkam**
kannab ette ja
eraldi hääletami-
sel wõetakse wastu
nähtawa ena-
musega seaduseelnõu peal-
kiri ja §§ 1—15.

Suwitus- ja rawitsuskohtade seadus.

§ 1. Suwitus- ja rawitsuskohtadeks loetakse käesolewa seaduse mõttes terwishoidliku kaitse alla wõetud meriranad ja teised looduslikult terwistkohtade kohad.

§ 2. Suwitus- ja rawitsuskohtade terwishoidliku kaitse alla wõtmise, nende piiride kindlaksmääramine ja laiendamine ning terwishoidliku kaitse lõpetamine sünnib Wabariigi Walitsuse otsusega töö- ja hoolekandeministri ettepanekul.

§ 3. Suwitus- ja rawitsuskohtade terwishoidliku kaitse alla wõtmiseks on nõutaw, et ettepanewad kohad on tunnustatud terwishoiu nõukogu poolt looduslikult terwistkosutawateks oma asukoha, ilmastulikkude tingimuste wõi wete ja muda füüsilise ning keemilise koosseisu tõttu ja et terwishoidliku kaitse maksmapanemine neis kohtades ei sünnita iseäralikka raskusi.

§ 4. Suwitus- ja rawitsuskohtade terwishoidliku kaitse alla wõtmise ettepanekud esitab terwishoiu peawalitsusele kohaliku maakonnanõukogu wõi linnawolikogu otsusel wastaw maakonna- wõi linnawalitsus suwitus- wõi rawitsuskoha piiri kirjelduse ning kaardiga.

§ 5. Suwitus- ja rawitsuskoha piiride kindlaksmääramisel arwatakse nende maa-alasse, kui see ei sünnita erilisi raskusi: suwitus- wõi rawitsuskoha supelusweed ja metsad ning joogiwee- ja terwismudaallikad.

§ 6. Wastawa maakonna- wõi linnawalitsuse loata on suwitus- ja rawitsuskohtade piirides keelatud: hoonete, kanalisatsioonide, weewärkide ja awalikkude kaewude ehitamine, tööstuslikkude ettewõtete awamine, wetejuhtimine, metsaraiumine ja mustuse wäljaweokohtade soetamine.

§ 7. Maakonna- ja linnawalitsused on kohustatud eelmises paragrahwis tähendatud ehituste ja ettewõtete luba saamiseks esitatud palwed läbi waatama ühe kuu jooksul, arwates sisseandmise päewast, ja wälja andma wastawa loa wõi tagasi lükkama palwe, kui kawatsetaw töö wõi ettewõtte terwishoidlikkudel põhjustel lubataw ei ole. Maakonna-, wõi linnawalitsuste otsuste peale wõiwad asjastuwitatud isikud kaewata administratiivkohtu korras.

Märkus. Nõmme ja Narwa-Jõesuu alewites annawad käesolewa seaduse §§ 6 ja 7 nõutawad load alewiwalitsused.

§ 8. Maakonna piirides asuwate suwitus- ja rawitsuskohtade terwishoidlik ja heakorra järelwalwe kuulub wastawatele maakonnawalitsustele.

Otsekohene hoolitsemine suwitus- ja rawitsuskoha terwishoiu ja heakorra eest kuulub linna-, alewi- wõi wallawalitsusele, mille piirides asuwad suwitus- ja rawitsuskohad.

§ 9. Linna-, alewi- wõi wallawalitsused waliwad tarbekorral suwitus- ja rawitsuskohtade elanikkude hulgast heakorra komisjoni, kelle ülesanne on suwitus- wõi rawitsuskoha lähem heakorra eest hoolitsemine makswate seaduste ja määruste põhjal.

Komisjoni üheks liikmeks on suwitus- wõi rawitsuskoha arst. Selle puudumisel üks lähematest terwishoiu arstidest maakonnas maakonna- ja linnas linnaarsti määramisel.

§ 10. Kui suwitus- wõi rawitsuskohas on ellu kutsutud suwitus- wõi rawitsuskoha heakorra selts, wõiwad linna-, alewi- wõi wallawalitsused oma esituskogu otsusel anda suwitus- wõi rawitsuskoha heakorra eest hoolitsemise § 9. ettenähtud komisjoni asemel selle seltsi korraldusse. Sel juhtumisel wõtab seltsi juhatuse koosolekutest osa hääleõigusega kohaliku linna-, alewi- wõi wallawalitsuse esitaja ning suwitus- wõi rawitsuskoha arst.

Kui suwitus- wõi rawitsuskoht asub maakonna administratiiv piirides, on maakonnawalitsusel õigus saata oma esitaja seltsi juhatusse samasuguse õigusega.

§ 11. Linna-, alewi- ja walla rewisjonikomisjonid wõiwad heakorra seltsi tegewust rewideerida, kui seltsi korraldusse antud nende poolt toetussummasid heakorra teostamiseks. Samuti on need omawalitsused õigustatud nõudma seltsilt aruandeid ja tarwilikka andmeid.

§ 12. Töö-hoolekandeministril on õigus kokkuleppel siseministriga anda üleriiklikka sundmääruisi suwitus- ja rawitsuskohtade terwishoiu ja heakorra kohta.

§ 13. Maakonna, linna ja alewi esituskogu wõiwad maksma panna sundmääruisi nende piirides asuwate suwitus- ja rawitsuskohtade heakorra ja terwishoidlikkude nõuete teostamiseks.

§ 14. Kui suwitus- wõi rawitsuskoht oma tähtsuse kaotab, lõpetatakse seal terwishoidlik kaitse käesolewa seaduse § 2. ettenähtud korras.

§ 15. Käesolewa seaduse maksimahakamisega kaotawad jõu arstiseaduse §§ 351¹—351⁴⁴ (s. k. XIII k. 1914. a. järg).

Juhataja **A. Rei**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel wastu wõetud.

Aruandja **M. Juhkam**: Teen ettepaneku käesolew seaduseelnõu wastu wõtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Enne järgmise päewakorra-punkti juurde asumist on isiklikus asjas sõnarl. Tonkman'il.

6. K. Tonkman'i **K. Tonkman**
sõnawõtmine (põl.): Härra portfel-
isiklikus asjas. lita minister K. Ast,

nagu stenogrammist loen — isiklikult mina sel korral koosolekul ei wiibinud, on täna hommikul Riigikogu koosolekul sõna wõttes, et seletust anda minu küsimise peale, kuipalju tema sõidu- ja päewarahasid sennijani kõnekoosolekutel kulutanud, muuseas öelnud, et „ei tohiks ühelegi ausale Riigikogu liikmele põhjust anda asja niiviisi paista lasta, nagu oleks lisaelarwe krediidi nõudmine tema ülekulutuste tagajärg“.

Härra portfelli ministri kõnest wõib järeldada, nagu muutuksid Riigikogu liikmed selle läbi, kui nad riigi eelarwes nõutud summade kohta lähemaid teateid soowiwad saada, mitteausateks. Sarnane Riigikogu liigete hindamine ministri poolt sel korral, kui Riigikogu liikmed oma ülesandeid rahwasaadiku kohal tõsiselt täita püüawad, on minu arust lubamata ja näitab, milline selle härra kõlbline tasapind.

7. Riigikogu **M. Laarmann** (põl.):
istungjärgule Põllumeeste rühma arwa-
waheaja tes ei ole põhjust Riigi-
määramise kogu kokku kutsuda era-
küsimus. korraliseks istungjärguks
enne 5. oktoobrit. Selle-

pärast teen meie rühma nimel järgmise ettepaneku: „Riigikogu otsustab: 1) lõpetada käesolewa koosolekuga II Riigikogu VIII istungjärg ja 2) uuesti kokku astuda korraliseks istungjärguks 5. oktoobril s. a.; 3) waheajal kunni järgmise istungjärguni wõimaldada töötamine riigikaitse ja wäliskomisjonile“.

T. Kalbus (töer.): Mina teen järgmise ettepaneku: „Riigikogu otsustab: 1) lõpetada käesoleva koosolekuga II Riigikogu VIII istungjärk ja 2) uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 15. septembril 1925. a. kell 5 p. l.; 3) waheajal kunni järgmise istungjärguni võimaldada töötamine riigikaitse ja väliskomisjonile.“

Oma ettepaneku põhjenduseks.. (W a h e l h ü ü e: H. Anniko, krst.: Et kriisi teha!) Kui härra Anniko mõtleb, et kriis peaks tulema just 5. oktoobril, siis olgu see nii, aga minu põhjendused on hoopis teised, mina ei mõtle sugugi kriisi teha. Mina põhjendan oma ettepanekut järgmiselt: meil on praegu Riigikogu komisjonide poolt välja töötatud umbes 40 seaduseelnõu, need on põhjapaneva tähtsusega. Kui Riigikogu kokku astub, siis võib neid seaduseelnõusid arutama hakata, enne kui riigieelarwe meil arutamisele tuleb. Kui aga astume kokku sel ajal, kui eelarwe arutamisele peab asuma, siis ei saa neid seadusi läbi waadata. Mina arwan, et selle töö põhjal oleks põhjust paar nädalat warem kokku astuda, kui põhiseadus ette näeb.

A. Jõeäär (stp.): Wäga lugupeetud rahwasaadikud! Mina toetan härra Laarman'i ettepanekut, aga teatud eeldustest välja minnes. (W a h e l h ü ü d e d.) Meil on lugu sarnane, et parlamendi töö, nagu kogemused näitawad, ei sünni loomulikult. Lõpupoole tõtatakse, masindatakse mitmedkümned seaduseelnõud ühel koosolekul läbi, aga siis, kui tööaeg on, siis sagedasti ei tehta tööd. Ei ole Riigikogu koosolekutel igakord küllalt seaduseelnõusid päewakorras, lõpetatakse koosolekud enne kui määratud aeg täis saab ja peetakse koosolekuid ainult 3 korda nädalas, võib olla sellepärast, et meil on kujunenud poolenädalaline waheaeg. Reedel minnakse laiali ja siis tullakse jälle kokku teisipäewal. Töö ei ole siis sugugi normaalne ning see mõjub halvawalt tagajärgede peale. Võib olla oleks parem kui istuksime lühemat aega, aga määraksime töö wastawalt kindlaks ja teeksime intensiivsemalt tööd. Sellest seisukohast välja minnes, eeldades, et Riigikogu sügisel kokku tulles wastawalt oma töökawa kindlaks määrab ja need seaduseelnõud, mis arutamisele peawad tulema, tõepoolest wastu wõtab, toetan mina härra Laarman'i ettepanekut.

L. Johanson (stp.): Mina arwan, et Riigikogu ei wõi oma istungjärku kaugemale lükata kui 15. septembriks. 5. oktoober on liig hilja. Nagu juba tähendati ettepaneku tegija poolt, on terve rida seaduseelnõusid järke ootamas ja peab igaüks ka tunnistama, et meil tuleks eelarwe seadus ja teised seadused wastu wõtta, nagu maapangaseadus, maanteede seadus jne. Tähtis seadus on ka popsideseadus. Kui härrad põllumehed tahawad kaugemale lükata istungjärgu alguse, siis wõtab see võimaluse arutada neid seaduseelnõusid. Popsideseadus tuleb tingimata wastu wõtta vähemalt tulewa-aastase põllutöö hooaja alguseks. Eelarwe arutamiseks läheb mitu kuud, siis ei ole aega popsideseadust arutada. Põllumeestel on küllalt põhjust selleks, et suuremat waheaega määrata, kuid need küsimused tulewad kahtlemata selles Riigikogus ära otsustada. See Riigikogu peab wastu wõtma popsideseaduse, eelarweseaduse, maapangaseaduse... (J. Sepp, mo.: Üüriseaduse ka!) Ka üüriseadus tuleb läbi arutada, selle juures kahtlust ei ole. Kui aga 5. oktoobri peale määrata istungjärgu algus, siis tuleb eelarwe ja peab seda arutama ning ka üüriseadust ei saa arutada. Mina arwan, et need Riigikogu liikmed, kes soowiwad, et need tähtsad seaduseelnõud saaksid weel selle Riigikogu poolt wastu wõetud, hääletawad kahtlemata 15. septembri poolt, kuigi mõnel palju armsam oleks, et waheaeg kestaks jõuludeni.

E. Weberman (rhws.): Teen ettepaneku täiendada üht eelmist ettepanekut, kus seisab, et waheajal võimaldatakse töötamine riigikaitse ja väliskomisjonil, sellega, et võimaldatakse töötada waheajal ka rahaasjanduse komisjonil. Põhjendan ettepanekut sellega, et rahaasjanduse komisjoni kahes alamkomisjonis — tollitariifide ja Narwa jõe weejõu kasutamise seaduse alamkomisjonis — on rahaminister soowi awaldanud, et rahaasjanduse komisjonil võimaldataks Riigikogu istungjärgu waheajal töötada. Seda ettepanekut ei ole rahaasjanduse komisjoni pleenumis arutatud. Ettepaneku peapõhjus seisab selles, et kui on tarwis mingisuguseid samme astuda tollide wõi kontsessioonide asjus, siis ei oleks tarwis Riigikogu erakorraliselt kokku kutsuda, waid Wabariigi Walitsus võib teatud kontakti pidada ra-

haasjanduse komisjoni kaudu, nagu see sünnib ka välis- ja riigikaitse komisjoni kaudu.

J u h a t a j a **A. Rei**: Esitatud on järgmised ettepanekud: Rkl. Kalbus'e poolt: „Riigikogu otsustab: 1) lõpetada käesolewa koosolekuga II Riigikogu VIII istungjärg ja 2) uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 15. septembril 1925. aastal kell 5 p. l.; 3) waheajal kunni järgmise istungjärguni wõimaldada töötamine riigikaitse ja väliskomisjonile.“

Rkl. Laarman'i poolt: „Riigikogu otsustab: 1) lõpetada käesolewa koosolekuga II Riigikogu 8 istungjärg ja 2) uuesti kokku astuda korraliseks istungjärguks 5. oktoobril s. a.; 3) waheajal kunni järgmise istungjärguni wõimaldada töötamine riigikaitse ja väliskomisjonile.“

Rkl-te Laarman'i ja Kalbus'e ettepanekud langewad sisuliselt muus osas ühte, wälja arwatud Riigikogu uuesti kokkustumise tähtaeg.

Neile ettepanekutele lisaks on tulnud rkl. Weberman'i poolt järgmine ettepanek: „Riigikogu otsustab, et Riigikogu waheajal wõimaldatakse töötada rahaasjanduse komisjonil.“

Wahepeal on sisse tulnud ettepanek neljateistkümne Riigikogu liikme allkirjaga, kus nõutakse Riigikogu istungjärgu lõpetamise küsimuse otsustamisel kinnist hääletamist.

Panen ettepanekud hääletamisele sisetuleku järjekorras. Kõigepealt tuleb hääletamisele rkl. Laarman'i ettepanek. (H ä ä l e t a t a k s e.)

Hääletamisele tuleb rkl. Kalbus'e ettepanek. (H ä ä l e t a t a k s e.)

Rkl. Laarman'i ettepaneku poolt on 52 häält, wastu 35, erapooletuid 1, Rkl. Kalbus'e ettepaneku poolt on 27 häält, wastu 47 häält, erapooletuid 3. Seega on rkl. Laarman'i ettepanek wastu wõetud.

Panen hääletamisele rkl. Weberman'i täiendawa ettepaneku. (H ä ä l e t a t a k s e.) Rkl. Weberman'i ettepanek on nähtawa enamusega tagasi lükatud. Seega on rkl. Laarman'i ettepanek muudatusteta wastu wõetud.

Päewakord on läbi.

Lõpetan koosoleku ja ühes sellega II Riigikogu VIII istungjärgu.

Koosolek lõpeb kell 4.40 min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu esimees **A. Rei**.

Sekretäär **J. Holberg**.

